

**ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ TUTUM ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ  
(GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI)****Şaban ÇETİN<sup>1</sup>****ÖZET**

Bu çalışmada, eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır. Öğretmenlik mesleği tutum ölçeği, alan uzmanları ve eğitim fakültesi öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda geliştirilmiştir. Ölçek 35 maddeden oluşan likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği eğitim fakültesi son sınıf öğrencileri arasından tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen 341 kişiden elde edilen veriler üzerinde yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla yapılan faktör analizi sonucunda ölçek maddeleri faktör yüklerinin 0.48-0.80 arasında değiştiği, Kaiser-Meyer Olkin (KMO) değerinin 0.95 , güvenilirlik çalışması için hesaplanan, iç tutarlık katsayı (Cronbach alpha) değerinin  $\alpha=0.95$  olduğu görülmüştür. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına ilişkin bulgular, ölçeğin geçerli ve güvenilir bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

**Anahtar Sözcükler:** Öğretmenlik Mesleği, Tutum Ölçeği.

**ESTABLISHMENT OF THE PROFESSION OF TEACHING ATTITUDE SCALE  
(THE STUDY FOR VALIDITY AND CONFIDENCE)****ABSTRACT**

In this study, establishment of a scale to measure the attitude of the students of the faculty of education on the profession of teaching is aimed. The profession of teaching attitude scale is created on the opinions of the field experts and the students of the faculty of education. The scale is a likert type scale consisting of 35 items. The validity and the confidence of the scale is based upon the data obtained from 341 people selected via random sampling method among the senior students of the faculty of education. The result of the factor analysis which is performed to determine the structure validity of the scale, it is seen that, the factor weights of the scale items vary between 0,48 and 0,80, Kaiser Meyer Olkin (KMO) value is 0,95, the value of the inner consistency multiple (cronbach alpha) is  $\alpha= 0,95$  the findings about the studies for the validity and the confidence indicate that the scale has a valid and a confident structure.

**Keywords:** The profession of teaching, attitude scale.

---

<sup>1</sup> G.Ü. Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Beşevler/Ankara, scetin@gazi.edu.tr.

## 1.GİRİŞ

Bir eğitim sisteminin en önemli unsuru şüphesiz öğretmendir. Çünkü, öğretmenin öğrenci ve eğitim programlarını etkileme gücünün diğer öğelere oranla daha yüksek olduğu bilinmektedir.

Diğer taraftan eğitim sisteminin başarısı, sistemi işletip uygulayacak olan öğretmenlerin ve diğer eğitim personelinin niteliklerine bağlıdır. Hiçbir eğitim modeli, o modeli işletecek personelin niteliğinin üzerinde hizmet üretemez (Kavcar, 1987:39).

Bu denli önemli görevleri üstlenen öğretmenlik doğal olarak bir uzmanlaşmayı ve profesyonelleşmeyi gerektirmektedir. Bu açıdan öğretmenlik bir meslek ekseni içerisinde tanımlanmaktadır.

Bir uğraşın “Meslek” olarak kabul edilebilme koşulları ise şöyle sıralanmaktadır (Ataunal, 2000:67-68);

**1. Her meslek toplumda belirli bir hizmet alanı gerektirir:** Her mesleğin kendine özgü bir alanı vardır. Avukat insan haklarının savunulması, doktor bireylerin sağlıklarının korunması ve tedavisi, öğretmen insanın yetişmesi ile yetkili ve sorumlu kişilerdir.

**2. Her meslek belli bir eğitim sonunda kazanılabilecek uzmanlık bilgi ve becerisi gerektirir:** Bireylerin profesyonel olarak yapacakları meslekleri hak edebilmek için en az 4-6 yıl formal bir eğitim görmeleri gerekir. Bu eğitimi almayanların o meslekleri yapma gibi bir yetkisi yoktur.

**3. Her mesleğin kendine özgü mesleki değer, norm ve davranışları vardır:** Öğretmenliğin tutum ve davranışları bakımından kendine özgü bazı değer ve görünümleri vardır. Öğretmenler buldukları toplumda giyiniş, konuşma ve diğer davranışlarıyla öğretmenlik kimliğini ortaya koymak ve çevresindekilere örnek olmak zorundadırlar.

**4. Her mesleğin belirgin etik kuralları vardır:** Doktorun düşmanı bile olsa onu tedavi etmesi, öğretmenin duygularını bir kenara bırakıp bireyi eğitmesi meslek ahlakının bir gereğidir.

**5. Bir mesleğe girmek belli ölçütlere bağlıdır:** Öncelikle o mesleğin öngördüğü şartları taşımak ve meslekle ilgili bir eğitim kurumundan mezun olmak gerekir.

**6. Mesleklerin gelişebilmesi ve üyelerinin haklarının savunulabilmesi özel birliklerin kurulmasını gerektirir:** Odalar, sendikalar vb.

Bu bağlamda öğretmenlik mesleği, eğitim sektörü ile ilgili olan sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutlara sahip, alanda özel uzmanlık bilgi ve becerisini temel alan akademik çalışma ve mesleki formasyon gerektiren, profesyonel statüde bir uğraşı alanıdır (Erden, 1998:27).

Ancak bu meslekte başarılı olabilmek için bu mesleği şartsız kabullenip sevgiyle ve istekle yapmak büyük önem taşımaktadır.

Bilindiği gibi öğretmenlik bilgi, beceri gibi bilişsel alan yeterlilikleri gerektirmesinin yanı sıra tutum ve davranış gibi duyuşsal alan yeterlilikleri gerektiren bir meslektir. Öğretmen adaylarının meslekle ilgili değer ve tutum kazanmaları en az bilgi kadar gereklidir. Çünkü araştırmalar bize öğrencinin, öğretmenin tutum ve davranışları ile etkilendiğini göstermektedir. Öğretmenin düşünsel tutumu, duygusal tepkileri, çeşitli alışkanlıkları ve bunları kapsayan kişiliği öğrenciyi etkilemektedir. Çoğu zaman öğrenci, öğretmenin

anlattığı konudan çok, konuya yaklaşımına dikkat etmekte ve olayları yorumlama biçiminden etkilenmektedir (Varış, 1988:118) .

Özellikle öğretmenlerin, öğrencilere ve okul çalışmalarına yönelik tutumları öğrencilerin öğrenmesine ve kişiliğine geniş ölçüde etki etmektedir (Küçükahmet, 1976:50).

Tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir (Kağıtçıbaşı, 1988:84).

Karşılaşılan bir durumu sevmek ya da sevmemek, onaylamak ya da onaylamamak bireyin takındığı tutumu göstermeye yardım eder. Ancak tutumu tam olarak anlatmakta eksik kalır. Oysa, bir durumu kabul yada reddetmek, bir duruma eğilim göstermek yada göstermemek, bir durumdan yana olmak ya da kaçmak deyimleri bireyin tutumunu daha derinliğine anlatmaktadır. Tutumun kökeni, bireyin duruma karşı beslediği tavrıdır. Bireyin tavrı, durumun bireyce kabul ya da reddedilmesine etkide bulunmaktadır (Bilgin, 1996:48).

Bireyin karşısındaki bireye, objeye veya nesneye yönelik tutumu, karşısındakine biçtiği değere ve ilgiye göre yönlenmektedir. Değerli bulduğuna karşı kabul edici, değersiz bulduğuna karşı reddedici, ilgili bulduklarına karşı olumlu bir tutum takınma eğilimindedir.

Genellikle tutumlar bilişsel (inançlar), duyuşsal (duygular) ve davranışsal (mevcut aksiyonlar) öğelerden meydana gelir.

Bilişsel öge tutum nesnelere hakkındaki inançlara dayanır. Duyuşsal öge, inançlara dayalı heyecansal duygulardan oluşur. Tutumun duyuşsal ögesi bilişsel ögesine oranla daha basittir ve tutumların ölçülmesinde daha ön plandadır. Davranışsal öge ise tepki göstermeye hazır oluşur.

Bu açıdan değerlendirildiğinde öğretmenin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu onun mesleğindeki davranışlarının en güçlü belirleyicilerinden birisini yani “öğretmenlik meslek anlayışını” yansıtabilir. Öyleyse öğretmenlerin gerek öğrencilik yıllarındaki öğrenme yaşantıları, gerekse meslek yaşamları boyunca edindikleri deneyimlerle, kendi meslek anlayışlarını oluşturdukları söylenebilir (Can, 1987:160).

Bu nedenle öğretmen adaylarının, büyük özveri ve sürekli çalışma gerektiren öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesinin, meslekte sağlayacakları başarı ve doyumu yordamaya ışık tutacağı ve öğretmenlik mesleğini geliştirme ve iyileştirme yönündeki çabalara katkı getireceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla Likert Tipi bir tutum ölçeği geliştirilmesi amaçlanmıştır.

## **2.YÖNTEM**

Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ölçmede kullanılabilecek bir ölçek geliştirmeyi amaçlayan bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Bu bölümde araştırmanın çalışma grubu, ölçme aracının geliştirilmesi ve verilerin analizinde kullanılan tekniklere değinilmiştir.

### **Çalışma Grubu**

Araştırmanın çalışma grubu, 2001-2002 öğrenim yılı Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği ve Matematik Öğretmenliği anabilim dalları son sınıfta öğrenim görmekte olan 180 kız (%52,8) ve 161

erkek (%47.2) öğrenciden oluşmaktadır. Öğretmenlikle ilgili tutumların son sınıfta daha net belirginleşeceği düşüncesiyle örneklem olarak son sınıf öğrencilerinin araştırma kapsamına alınması uygun görülmüştür.

### Ölçme Aracının Geliştirilmesi

Tutumların doğrudan gözlenememesi araştırmacıları, tutumları ölçme konusunda ölçek geliştirme çalışmalarına yönlendirmiştir. Bu çalışmalar sonucunda tutumların ölçülebilmesi için değişik tutum ölçekleri geliştirilmiştir. Bunların başlıcaları; Thurstone (eşit görünen aralıklar tekniği), Likert Ölçekleri (toplamalı sıralama tekniği), Guttman Ölçekleri (birikimli ölçekleme tekniği), Bogardus (sosyal mesafe ölçeği) ve Osgood'un duygusal anlam ölçekleridir (Tezbaşaran, 1997:5).

Ancak bu ölçekler içerisinde en kullanışlı Likert tarafından geliştirilmiş olan ve kendi adıyla anılan ölçektir. Likert tipi tutum ölçeği hazırlamak için bir seri işlemin gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu işlemler, araştırmaya konu olan ölçek kapsamında aşağıda sıralanmaktadır.

Öncelikle bir tutum ölçeği hazırlanacağı zaman, ölçülmek istenilen belli bir tutumla ilişkili olduğu düşünülen çok sayıda olumlu ve olumsuz biçimde ifade edilmiş tutum cümlesine ihtiyaç olduğundan hareketle, araştırmacı tarafından benzer türdeki ölçekler incelenerek ilgili yayınlar taranmıştır.

Bundan sonraki aşamada ölçeğin uygulanacağı kitle göz önüne alınarak Gazi Üniversitesi dördüncü sınıf sekizinci yarıyıl öğretmenlik programlarında okuyan 200 kişilik öğrenci grubuna “öğretmenlik mesleğine nasıl baktıkları” konulu bir kompozisyon yazdırılmıştır. Bu kompozisyonlar analiz edilerek olumlu ve olumsuz tutum cümleleri tespit edilmiş ve 5’li likert şeklinde “**Kuvvetle Katılırim**”, “**Katılırim**”, “**Kararsızım**”, “**Katılmam**”, “**Asla Katılmam**” şeklinde derecelendirilmiştir. Bu işlem yapılırken olumlu ve olumsuz tutum cümlelerinin eşit dağılım göstermesine ve cümlelerin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal ifadeleri içermesine dikkat edilmiştir. Daha sonra belirlenen tutum cümleleriyle hazırlanan ölçek cümlelerin analizi yani kapsam geçerliliği açısından uzman görüşüne sunulmuştur. Gerekli düzenlemelerden sonra 100 maddelik deneme ölçeği daha önce konuyla ilgili kompozisyon yazan öğrenciler uygulama dışında tutularak 341 kişilik bir gruba uygulanmıştır.

### Verilerin Analizi

Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeğinin geliştirilmesine ilişkin uygulama sonucunda elde edilen veriler bilgisayar ortamına (SPSS) aktarılmış, olumlu cümleler “**Kuvvetle Katılırim**” seçeneğinden “**Asla Katılmam**” seçeneğine doğru **5,4,3,2,1** şeklinde puanlanırken olumsuz cümleler de bunun tam tersi bir yol izlenerek “**Kuvvetle Katılırim**” seçeneğinden “**Asla Katılmam**” seçeneğine doğru **1,2,3,4,5** şeklinde puanlanmıştır. Denemeye tabi tutulan tutum cümleleri puanlandıktan sonra, iyi işlemeyen maddeleri seçmek için madde analizi yapılmıştır.

Madde analizi; her madde için, o madde üzerinden grubun aldığı puanların, grubun bütün ölçek maddeleri üzerinden aldığı toplam puanlarla korelasyonudur. Madde analizinde, tüm ölçek puanlarıyla yüksek derecede korelasyon gösteren maddeler tutulur, diğerleri ise atılır. Likert ölçekleme tekniğinde en önemli husus tek boyutluluktur. Yani bütün maddelerin aynı tutumu ölçmesi gerekir. Ölçeğin bu özelliğe sahip olması yani yapı geçerliği için madde

puanları faktör analizine tabi tutulur. Bu analizde birinci faktör yükü en büyük olan cümleler ölçeğe seçilir (Turgut ve Baykul, 1992:162).

Faktör analizi uygulaması ile 100 maddeden oluşan "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği" nin tek ya da çok faktörlü olup olmadığı saptanmaya çalışılmıştır. Bu amaçla toplanan veriler üzerinde bir faktör analizi tekniği olan Temel Bileşenler Analizi kullanılmış, yapılan faktör analizinde, faktör sayısına müdahale edilmeyerek faktörler serbest bırakılmıştır. Temel bileşenler analizinde Kaiser-Meyer Olkin (KMO) değeri .95 bulunmuş ve eigen değeri 1.00'den büyük olan maddeler ölçeğe alınmıştır. KMO (örneklem yeterliliği ölçütü) bütün eşleştirilmiş, gözlenen korelasyon katsayıları büyüklüğü ile kısmi korelasyon katsayılarının büyüklüğünü karşılaştıran bir indekstir. Bütün eşleştirilmiş değişkenlerin kısmi korelasyon katsayılarının karelerinin toplamı, korelasyon katsayılarının toplamından küçük ise, KMO ölçütü 1'e yaklaşır. Eşleştirilmiş değişkenlerin korelasyonları, diğer değişkenler tarafından açıklanamadığından, küçük KMO değerleri, değişkenlerin faktör analizinin yapılmasının iyi bir fikir olmadığını gösterir. KMO ölçütü 0.90 ile 1.00 arasında olduğunda mükemmel olarak değerlendirilmektedir (Akgül 1997:581). Geliştirilen ölçekle ilgili değer bu bakımdan ölçeği güçlendirmektedir. Ölçeğin birbirinden bağımsız alt faktörlerini belirlemek için varimax dik döndürme yöntemi kullanılmıştır. Faktör örüntüsünün oluşturulmasında faktör yüklerinin alt kesme noktası olarak 0.45 değeri esas alınmıştır.

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği'nin her bir alt faktör için güvenilirliğin bir göstergesi olarak alfa iç tutarlık katsayısı ve bu kapsamda madde toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Madde toplam korelasyonları 0.25'in altında kalan ve eksi değere sahip maddeler ölçekten çıkarılmıştır.

Ayrıca ölçeğin deneme aşamasında araştırmaya katılanlardan üst %27 ve alt %27'lik grupların her bir maddeye verdikleri cevaplar ilişkisiz t testi ile karşılaştırılmıştır.

### 3. BULGULAR VE YORUM

Yapılan analizler sonucunda ölçeğin üç faktörlü çıktığı, bu durumun ölçeğin hazırlanmasında dikkate alınan öğretmenlik mesleğine yönelik üç temel yapıyı (**sevgi, değer, uyum**) yansıttığı düşünülmüştür. Tüm kriterler göz önünde bulundurularak yapılan değerlendirme sonucunda 100 maddelik deneme ölçeğinin 65 maddesi ölçekten çıkarılmış bu durumda ölçekte 15'i olumsuz 20'si olumlu olmak üzere 35 madde kalmıştır. Yapılan analiz sonucunda faktör yük değerlerinin, üç faktör için de .48 ile .80 arasında yüksek düzeyde değiştiği görülmektedir.

Üç faktörlü olarak saptanan ölçeğin her bir alt faktör için madde toplam korelasyonları I. Faktör için .56 ile .77; II. Faktör için .25 ile .47; III. Faktör için .30 ile .61 arasında değişmektedir. Bu değerlere göre, her bir maddenin, katılımcıların, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını iyi ayırt ettiği söylenebilir. Ölçeğin geliştirilmesi aşamasında yapılan analizlerden elde edilen değerler tablo 1, 2 ve tablo 3'de verilmektedir.

**Tablo 1. Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği Geçerlik-Güvenirlilik Analizi Sonuçları**

<b>Madde ve Faktörler</b> <b>1.FAKTÖR (SEVGİ)</b>	<b>Ort</b>	<b>SS</b>	<b>Comunality</b>	<b>Component</b> <b>Faktör Yüğü</b>	<b>Varimax</b> <b>Faktör Yüğü</b>	<b>Madde</b> <b>Toplam</b>	<b>t Değerleri *</b>
1.Benim için en ideal meslek öğretmenlikdir.	3.64	1.29	.632	.738	.780	.70	9.36
2.Bir ömür boyu öğretmenlik yapabilirim.	3.46	1.19	.433	.621	.620	.59	7.76
3.Mesleğimle ilgili faaliyetleri yapmak bana hiç zevk vermiyor.	4.38	0.76	.511	.670	.593	.63	7.05
4.Öğretmenlik benim için bir tutkudur.	3.19	1.13	.565	.685	.746	.65	10.32
5.Öğretmenliğin bence hiçbir cazip yanı yoktur.	4.10	0.96	.424	.608	.511	.58	7.91
6.Öğretmenlik mesleğindeki tec-rübem arttıkça bu mesleğe daha çok bağlanacağıma inanıyorum.	4.13	0.99	.486	.676	.621	.64	7.46
7.Bu mesleğin bana çok şey kazandıracığını düşünmüyorum.	4.13	0.91	.525	.714	.649	.68	9.03
8.Öğretmenlikten alacağım manevi doyumunu hiçbir şeye değişmem.	3.60	1.07	.482	.686	.625	.65	10.19
9.Bu mesleği yapmaktan kimse beni alıkoyamaz.	3.55	1.17	.519	.698	.688	.67	10.00
10.Öğretmenliğin kişiliğime uygun bir meslek olduğunu düşün-müyorum.	3.57	1.20	.549	.708	.672	.68	11.72
11.Bu mesleği bilerek ve isteyerek seçtim.	3.78	1.25	.616	.746	.753	.71	10.83
12.Öğretmenlikten alacağım hazzın bana bu mesleğin tüm zorluklarını unutturacağına inanıyorum.	3.89	1.01	.665	.803	.760	.77	11.02
13.Öğretmenlik mesleğini sevmi-yorum.	4.04	0.99	.648	.785	.759	.76	10.47
<b>Madde ve Faktörler</b> <b>1.FAKTÖR (SEVGİ)</b>							
	<b>Ort</b>	<b>SS</b>	<b>Comunality</b>	<b>Component</b> <b>Faktör Yüğü</b>	<b>Varimax</b> <b>Faktör Yüğü</b>	<b>Madde</b> <b>Toplam</b>	<b>t Değerleri *</b>
14.İnsanlara bir şeyler öğretmeyi sevdiğim için bu mesleği seçtim.	4.02	0.99	.611	.733	.753	.69	9.61
15.Benden yeni bir meslek seçmem istense hiç tereddütsüz yine öğretmenlik mesleğini seçerdim.	3.51	1.22	.590	.750	.721	.72	11.45
16.Bu meslekte her zaman öğrenme ve öğretme heyecanı duyacağımı zannetmiyorum.	4.30	0.82	.418	.598	.482	.56	6.23
17.İleride bu meslekte başarılı olabilmek için çok çalışıyorum.	4.21	0.98	.596	.748	.736	.71	7.99
18.Öğretmenlik mesleğinin beni ne maddi nede manevi açıdan tatmin edeceğini zannetmiyorum.	3.77	1.09	.498	.671	.544	.65	8.43
19.Öğretmenlik mesleğini layıkıyla yapacağıma inanıyorum.	4.02	1.00	.487	.698	.602	.67	8.04

23.Ancak çok zorda kalırsam bu mesleği yapmayı düşünebilirim.	3.93	1.09	.481	.645	.574	.62	6.94
24.Öğretmen olacağımı düşündükçe mutsuz oluyorum.	3.99	1.02	.662	.804	.750	.77	9.85
26. Daha iyi bir meslek bulursam bir an bile öğretmenlik yapacağımı zannetmiyorum.	3.55	1.26	.533	.651	.534	.63	8.56
<b>II.FAKTÖR (DEĞER)</b>							
21.Öğretmenlik bilginin yanısıra yetenek gerektiren bir meslektir.	4.63	0.51	.475	.540	.659	.32	5.24
22.Öğretmenlik paylaşımın en yoğun yaşandığı bir meslektir.	4.55	0.62	.424	.498	.622	.36	4.79
25.Bu mesleği öğrendikçe ciddi-yetini daha iyi anlıyorum.	4.48	0.67	.439	.478	.604	.45	5.29
27.Öğretmenlik özveri isteyen bir meslektir.	4.68	0.52	.519	.571	.695	.41	6.37
28.Öğretmenlik onurlu bir meslektir.	4.63	0.58	.429	.503	.578	.47	5.65
30.Öğretmenlik mesleği hasta topluları kurtaracak bir ilaç gibidir.	4.48	0.71	.405	.507	.567	.42	6.38
33.Öğretmenlik vicdani boyutu önemli olan mesleklerin başında gelmektedir.	4.46	0.75	.505	.629	.675	.28	3.59
35.Öğretmenlik çok sabır isteyen bir meslektir.	4.58	0.73	.461	.599	.628	.25	2.97
<b>III.FAKTÖR (UYUM)</b>							
20.Derslerden ve öğretmenlerden bıktığım için öğretmenlik benim için yapacağım mesleklerin en sonucusudur.	4.05	1.11	.544	.628	.589	.61	8.45
29.Öğretmenlik gibi çileli bir mesleğe başlamaktan çekiniyorum.	3.70	1.13	.475	.505	.640	.45	7.40
31.Sürekli kendini yenileme düşüncesi bu mesleği yapma konusunda beni düşündürüyor.	3.53	1.03	.471	.603	.667	.30	3.92
32.Öğretmenlik mesleği bir daha düzelmeyecek kadar yıpranmış bir meslektir.	3.93	0.94	.371	.405	.508	.43	5.77
34.Sürekli bir sınıfta hapsolmek beni sinirlendirir.	3.75	1.15	.451	.536	.571	.52	4.99

\*Tüm “t” değerleri 0.001 düzeyinde anlamlıdır.

**Tablo 2. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği Alt Faktörlerinin Açıkladığı Varyans Oranları ve Alfa Katsayıları**

Faktör	Açıkladığı Varyans	Alfa
1. Sevgi	29,6	.95
2. Değer	12,2	.81
3. Uyum	9,4	.76
<b>Toplam</b>	<b>51,2</b>	

Tablo 2 incelendiğinde, her bir faktörün açıkladıkları varyans oranı sırasıyla yüzde 29,6 , yüzde 12,2 , yüzde 9,4 ve toplam 51,2'dir. I. Faktör için alfa katsayısı .95 olarak hesaplanırken, aynı katsayı II. Faktör için .81, III. Faktör için .76'dır.

Ölçeğin toplam alfa değeri ise .95'tir. Alfa katsayısının değerlendirilmesinde uyulan değerlendirme kriterleri incelendiğinde (Özdamar, 1999:522);

$0.00 \leq \alpha \leq 0.40$  ise ölçek güvenilir değildir.

$0.40 \leq \alpha \leq 0.60$  ise ölçek düşük güvenilirliktedir.

$0.60 \leq \alpha \leq 0.80$  ise oldukça güvenilirlerdir.

$0.80 \leq \alpha \leq 1.00$  ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Ölçeğin oldukça yüksek derecede güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir.

**Tablo 3. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği Alt Faktörlerine İlişkin Ortalama, Standart Sapma, Maksimum, Minimum Puan Değerleri ve Korelasyon Katsayıları**

Faktör	N	X	SS	Min	Max	Formasyon	Değer	Uyum
Sevgi	341	84.35	14.72	29	110	-----	0.35**	0.67**
Değer	341	35.86	3.61	19	40	-----	-----	0.25**
Uyum	341	19.08	3.68	7	25	-----	-----	-----

\*\*P<.01

Tablo 3'de Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeğiyle ilgili korelasyon katsayıları incelendiğinde faktörler arasında anlamlı ancak orta ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu gözlenmektedir. Bu veriler, ölçekteki tutum maddelerinin bağımsız üç faktörde toplandığının bir kanıtı olarak düşünülebilir.

Diğer taraftan ölçeğin ölçüt geçerliliğini belirlemek amacıyla, Aşkar ve Erden tarafından 1968 yılında geliştirilen ve farklı zamanlarda kullanılarak geçerliliği ve güvenilirliği birçok defa test edilmiş "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği" ölçüt olarak alınmış ve araştırmacı tarafından geliştirilen ölçekle birlikte 100 kişilik bir öğrenci grubuna uygulanmıştır. İki benzer ölçek arasındaki korelasyon  $r=0.85$  olarak tespit edilmiştir.



Ölçeğin alt boyutları ile ölçüt olarak seçilen ölçek arasında sırasıyla **Sevgi**  $r = .97$ , **Değer**  $r = .57$  ve **Uyum**  $r = .74$  olmak üzere pozitif ve anlamlı korelasyonlar bulunmuştur.

#### 4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı hazırlanması amaçlanmıştır. Başlangıçta 100 maddeden oluşan deneme ölçeğinin 341 öğrenciye uygulanmasından sonra yapılan analizler sonucunda 65 maddesi çıkartılarak ölçekte 15'i olumsuz 20'si olumlu olmak üzere toplam 35 madde kalmıştır. Bu maddelerin ölçeğin hazırlanmasında dikkate alınan öğretmenlik mesleğiyle ilgili üç temel yapıyı ( **sevgi, değer, uyum**) yansıttığı görülmüştür. Bu haliyle "Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği" yapılan geçerlilik ve güvenilirlik analizleri sonucunda, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ölçen, 3 alt boyuttan oluşan geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak kabul edilmiştir. Diğer taraftan Aşkar ve Erden (1986), Özgür (1994), Demirci (1996), Çapa ve Çil (1998) tarafından öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları belirlemek için geliştirilen benzer ölçekler incelendiğinde, araştırmaya konu edilen ölçeğin faktör dağılımları ve geçerlik-güvenirlilik değerleri açısından rahatlıkla kullanılabilir bir yapıda olduğu söylenebilir.

#### KAYNAKLAR

- Akgül, A. (1997). *Tıbbi Araştırmalarda İstatistiksel Analiz Teknikleri*, Yüksek Öğretim Kurulu Matbaası. Ankara.
- Aşkar, P., M.Erden. (1987). Öğretmen Adaylarının Mesleğe Yönelik Tutumları. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, (121): 8-11.
- Ataunal, A. (2000). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. 20 Mayıs Eğitim Kültür Ve Sosyal Dayanışma Vakfı Yayını. Ankara.
- Bilgin, H. (1996). Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Öğretmenlik Tutumlarının İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Can, G. (1987). Öğretmenlik Meslek Anlayışı Üzerine Bir Araştırma. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, (1)
- Çapa Y., N.Çil. (2000). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18): 69-73.
- Demirci, C. (1996). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilimleri Bölümü 1. Ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Öğrencilere Ait Bazı Değişkenler Açısından Belirlenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erden, M. (1998), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Alkım Yayınları. İstanbul.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1988). *İnsan Ve İnsanlar*. Evrim Basım Yayım, İstanbul.
- Kavcar, C. (1987). Yüksek Öğretmen Okulunun Öğretmen Yetiştirmedeki Yeri. *Öğretmen Yetiştiren Kurumların Dünü-Bugünü-Geleceği Sempozyumu*, Ankara, S.39

- Küçükahmet, L. (1976). *Öğretmen Yetiştiren Kurum Öğretmenlerinin Tutumları*. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Özdamar, K. (1999). *Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi*. Kaan Kitabevi, Eskişehir.
- Özgür, N.(1994). Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutum. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tezbaşaran, A. A. (1997). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Klavuzu*. Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara.
- Turgut, M.F., Baykul, Y. (1992). *Ölçekleme Teknikleri*. ÖSYM Yayınları, Ankara.
- Varış, F. (1988). *Eğitimde Program Geliştirme*. A.Ü.Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara.